

ŠTEFANČIČEV GOSPOD

MANICA KOMANOVA

Kadar me vodi pot skozi »Porentov boršt«, ki se razteza par streljajev nad mojo rodno vasjo, mi vedno ožive mladostni spomini, kajti tukaj je bilo naše igrišče, tu smo skakali, »svinko bili«, se smejali in večkrat tudi nekoliko polasali in pobunkali. Kakor je pač naneslo, kajpada.

Štefančičev gospod...! Davno že počiva tam za pokopališkim zidom in vendar ga še vedno vidim, takoj ko stopim v gozdček. Velik, sivolas, oblečen v črno, po rejnem trebuhu pa mu je bingljala lepa zlata verižica. Ko smo ga mali kričači ugledali, smo utihnili namah. Gospod pa je ustavil umerjeni korak in nam rekel prijazno:

»Čemu ste utihnili? Le igrajte se! Kar naprej!«

Zakričali smo iznova, on pa si je užgal smotko in nas opazoval s smehljajočim se obrazom. Večkrat nam je prinesel tudi velik venec suhih fig ali zavoj rožičev in vse prav po očetovsko razdelil med nas.

Ko sem nekoč prišla iz šole, je Štefančičev gospod stal pred teto Špelo, ki je zunaj pred hišo sedela na nekem brunu in šivala.

»Dober dan, gospod,« sem glasno pozdravila.

Gospod se je obrnil in me pobožal po laseh:

»Oho, glejte deklīča! No, ker znaš že tako lepo pozdravljati, dobiš en cekin.«

Odrpl je denarnico in mi stisnil v roko čisto nov — krajcar. Ampak otroci, ne smejte se! Saj niti ne veste, kakšen je bil krajcar, dokler je bil nov. Svetil se je kot pravi pravcati cekin. Takole nekoliko rdečkasto zlat je bil, ampak lep, neizrečeno lep. Zato sem bila pa od same sreče kar vsa iz sebe. Oj, to se mi je zdelo, to...!

Ko je gospod odšel, sem pokazala krajcar teti.

»Le dobro ga spravi,« je dejala. »Vidiš, kako dober je gospod.«

»Teta, jelite, gospod je gotovo doma v lepi hiši in ima vse skrinje polne takih denarjev?«

»Oh, bedaček, kaj neki misliš! Štefančičev gospod je doma v naši vasi in je bil moj sosed. On je moje starosti in skupaj sva se igrala. V prvi mladosti je bil revček. Njegov domek je bila lesena kajžica. Očeta ni niti pomnil, mati mu je pa umrla, ko je bil star komaj sedem let. Bolkov oče so ga iz usmiljenja vzeli k sebi do časa, da bi šel pozneje, ko pride nekoliko bolj k moči, kam za pastirja. Pa je fantek nekega dne hodil doli pod klancem in pobiral odpadlo sadje. Tedaj zagleda v travi na tleh pod neko hruško ptička mladička, ki je žalostno čivkal in frfotal. Urno ptička pobere in se ozre kvišku na hruško. Gori vidi gnezdo in takoj ve, da je nobogljenček po nesreči padel doli. Ravno gleda, kako bi nesel živalco nazaj v gnezdo, ko se tisti hip ustavi par korakov proč na cesti kočija in deček začuje trd, osoren glas:

»Stoj! Kaj hočeš ptičku, malopridnež? Si ga vzel iz gnezda, kaj?«

Fantek je od strahu kar poblede. Rad bi odgovoril, toda beseda mu je zastala v ustih. Pa ga je rešil čevljar Cergolj, ki je stopil iz lesene bajte in rekel hudemu gospodu tam v kočiji:

»Slišijo, gospod, ne bo tako! Otroka poznam. Ni napačno, to revše. Pa sem ga tudi zdaj na skrivnem opazoval. Ptiček je moral res sam pasti iz gnezda, ne rekel bi dvakrat, da je res tako. Fant ga je pobral na tleh. Nekaj takega bo, le verjemite mi!«

»A — a — to je pa kaj drugega,« je rekel gospod v kočiji in takoj je bil ves prijazen. »No, mali, potem si pa priden.«

Fant se je oddehnil, splezal s ptičkoma na hruško in ga položil v gnezdece. Nato se je kot veverica urno spustil na tla in stekel domov.

Neznani gospod se je pa še dalj časa razgovarjal s Cergoljem. Slednjič mu je čevljar moral pokazati Bolkovo hišo in gospod se je takoj peljal tja. Kaj sta se z Bolkom menila, ne vem, res pa je bilo, da so par tednov nato oddali fantka tistemu gospodu in dobro se mu je godilo. Hodil je v šolo in se obenem učil trgovine. Bil je vseskozi priden in pošten in našel je srečo. V mestu ima veliko hišo in trgovino. Pa zdaj je že »za starega«. Rad pa še vedno pride tja, kjer je bil rojen in — kakor mi je pravil — bo tam, kjer je stala lesena kajžica, sezidal čedno hišo in se stalno naselil v njej.

Vidiš, samo zato, ker je bil usmiljen z nedolžno živalco, samo zato, pravim, mu je Bog dal srečo. Veš, ne le z ljudmi, tudi z živalmi moramo biti dobri!»

Poslušala sem teto kakor ukopana. Nato pa sem zbežala v »Porentov boršt«, sklicala skupaj otroke in jim povedala vse, kar sem čula od tete Špele. Ob koncu sem pa v čisto pridigarškem tonu — oj, da bi me bili vi slišali — zabičevala malčkom, kako morajo biti dobri in usmiljeni do ljudi in živali, če hočejo, da bodo enkrat, ko dorastejo, lahko hodili po »Porentovem borštu« z zlato verižico na trebuhu in delili otrokom fige in rožiče.

OSLOVI TRIJE STAVKI

DANILO GORINŠEK

Je bil nekoč osel, ki je zašel v človeško družbo. Nepopisno je bil srečen in kar sram ga je bilo, da je osel. Ali zelo bolelo ga je in mučno mu je bilo, da ni znal človeške govornice. Ko je bil naposled zaradi tega obupan, je zahrepenel, da bi — izpregovoril.

Moj Bog, še med ljudmi je nešteto takih, ki hočejo ukaniti naravo, — pa jih ne bi bilo med osli!

Ko je oslov obup prikipel do vrhunca, je poklical vruga na pomoč. Misлил je osel: Bolje je govoriti po človeško, pa se — makar zapisati hudiču, kot pa večno rigati in ostati navaden osel! Poklical je vruga, ki ga tudi ni bilo treba dolgo čakati. — Zadišalo je po žveplu in po smoli — in je že stal kopitonožec pred oslom. Ta si je misлил: Rajši bom v svojih zahtevah skromen, sicer mi jih vrug še odkloni!

In je prosil: »Vsaj tri stavke naj izpregovorim po človeško. Za to ti zapišem svojo kožo!

Misлил si je zlodej: Kaj bi z oslovsko kožo, ki jo dobim šele, ko pogine? Eno uho zahtevam in sicer takoj! — Tako je tudi odgovoril. Osel je na to z veseljem pristal.

Ali sedaj so se začenjale težkoče. Osel je tuhtal in tuhtal, katere tri stavke naj se nauči, da mu bodo v korist in mu bodo zagotovili prijateljstvo ljudi. Prijateljstvo, ki bo trajalo tudi še pozneje, ko bo moral molčati, ker ne bo znal povedati več ko tri stavke. Dolgo se ni mogel odločiti.